

NACIONĀLĀ SKAĻĀS LASIŠANAS SACENSĪBA

*Lasīšanas čempions kļūs par Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu
direktoru!*

*Jūsu skolēna uzvara lasīšanas sacensībā būs notikums, ko atcerēties visu
mūžu!*

Cienījamie bibliotekāri, skolotāji un vecāki!

Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) uzsāk jaunu Skaļās lasīšanas sacensību. **11 – 12 gadus veci 5. un 6. klašu skolēni** visā valstī var sākt gatavoties aizraujošam pirmās kārtas konkursam savās skolās un bibliotēkās. Turpinājumā iepazīstinām Jūs ar sacensību metodiku, kas aizgūta no Holandes, kur šāda veida sacensība notiek jau vairāk nekā 20 gadus, iesaistot ap miljonus bērnu.¹

Uzsākot jaunu lasīšanas kampaņu, LNB Bērnu literatūras centrs vēlas pilnveidot bērnu prasmes izvēlēties piemērotu un interesantu literatūru skaļai lasīšanai, sekmēt interesi par lasīšanu un grāmatām, saliedēt bērnus kopīgām lasīšanas aktivitātēm, kā arī veicināt lasītprieku. Sacensībai piemērotu lasāmvielu dalībnieki var atrast gan “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” grāmatu kolekcijā, gan tās var būt senaizmirstas, labas grāmatas vai arī tikko iznākuši darbi.

Mēs ceram, ka iesaistīsies ievērojams skaits dalībnieku. Un vai tas nav fantastiski, ja skolēns var sevi saukt par lasīšanas čempionu un konkurēt vietējā, reģionālā un varbūt pat valsts līmenī? Valsts fināla laikā tiks izvēlēts valsts lasīšanas čempions. Uz finālu tiks uzaicināta visa klase.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra vārdā Silvija Tretjakova

¹ Metodikas izmantošanai Latvijā esam saņēmuši Nīderlandes lasīšanas fonda laipnu atļauju.

KONKURSA ORGANIZĒŠANA

Turpinājumā izklāstīta būtiskākā informācija, kā organizēt konkursa pirmo kārtu savā skolā/bibliotēkā un kas notiek nākamajās kārtās. Vēl doti ieteikumi, kā izvēlēties grāmatas, lasāmos fragmentus un kā atbalstīt sacensības dalībniekus.

"Visdrīzāk dalībniekiem būs atšķirīgs lasīšanas līmenis un uzstāšanās prasmes, tomēr tam nav būtiskas nozīmes. Bērni piedalās, lai dotu viens otram padomus, izrādītu cieņu un izteiktu komplimentus."

IETEIKUMI

1. Iesaistiet visus skolēnus sagatavošanās darbos! Kopīgi apspriežot un izvēloties grāmatas, skolas dalība konkursā kļūs par jautru un vienlaikus izglītojošu pieredzi.
2. Mēģiniet motivēt skolēnus pārsteigt klausītājus, neizvēlēties tikai labi zināmus literatūras darbus un autorus!
3. Mudiniet pievienoties arī zēnus! Ir tik daudz humora un spriedzes pilnu grāmatu!

LASĪŠANAS SACENSĪBA - soli pa solim

1. solis: Sacensība vietējā mērogā (skolā, bibliotēkā) SEPTEMBRA VIDUS LĪDZ 1.DECEMBRIS²

Sadarbībā ar 5. un 6. klašu skolotājiem izlemjam, vai pirmo kārtu sākt visiem kopā vai katrā klasē atsevišķi. Šajā laikā skolēni tiek informēti par:

- konkursa noteikumiem;
- lasīšanas meistarību: Kā panākt, lai lasītājā ir interesanti klausīties? Kam vajadzētu pievērst uzmanību?
- vērtēšanas veidlapu un kritērijiem, kas šajā sacensībā ir ļoti svarīgi.

Grāmatas izvēle:

Jūs varat palīdzēt skolēniem izvēlēties grāmatu:

- izmantojot Bērnu un jauniešu žūrijas rezultātus (visaugstāk vērtētās grāmatas no 2001. gada: http://www.lasamkoks.lv/jauniesi/lat/digitala_biblioteka/182-lasi-un-verte vai http://lasamkoks.lv/tini/lat/bernu_un_jauniesu_zurija/rezultati/?arhiv=1)
- apspriežoties, kā labāk atrast grāmatas, kas ir piemērotas šajai lasīšanai.

Kad ir izvēlētas grāmatas, lasītāji var sākt gatavoties un praktizēties šajā lasīšanā. Jūsu palīdzība un morālais atbalsts būs ļoti noderīgs.

² Ja sacensībā no reģiona sākotnēji piedalās viena skola vai bibliotēka, tad 1. un 2..solis var būt apvienots, attiecīgi norises laikam pavisoties uz priekšu.

Vietējais konkurss:

Konkurss tiek organizēts pēc jūsu ieskatiem. Piemēram:

- konkurss notiek vienlaicīgi starp 5. un 6. klašu skolēniem;
- kā līdzjutēji var piedalīties citu vecuma grupu klausītāji (piemēram, 3. un 4. klašu skolēni) vai arī piedalās tikai savas vecumgrupas klausītāji;
- oficiālā konkursa dalībnieki var būt tikai 5. un 6. klašu skolēni, lai netiktu izjaukts principsacensības bērni, kuru lasītprasme ir vienlīdz labā līmenī.

Vērtēšana:

Būtiski, lai tie, kuri vērtē konkursu, ievērotu šādus svarīgus noteikumus:

- vērtējot vienmēr izmantojiet vērtēšanas veidlapu (pievienota dokumenta beigās);
- izvēlieties tiesnešus. Piemēram, skolotāju no citas klases, rakstnieku, bibliotekāru vai žurnālistu;
- galvenais tiesnesis rūpējas par punktu uzskaites sistēmu;
- katru lasītāju novērtējiet pozitīvi, jebkurš padoms var noderēt nākamajā konkursā un lasītprīeka vairošanā.

"Mēs visi esam tik lepm, jo mūsu klasesbiedrs gatavojas pārstāvēt mūs lasīšanas sacensībās ar citām skolām. "

2.solis: Reģionālais fināls NO JANVĀRA LĪDZ MARTA VIDUM

Notiek reģiona centrā. Tas var notikt reģionālo "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" noslēguma svētku laikā vai kā atsevišķs pasākums. Kandidāti, kuri turpina sacensties reģionālajā finālā, var izvēlēties jaunu lasāmo fragmentu, lai pašiem un klausītājiem nekļūtu garlaicīgi. Tas var būt no tās pašas vai arī citas grāmatas. Ar reģionālajam finālam izvēlēto fragmentu, atļauts turpināt piedalīties arī valsts finālā.

Par izvēlēto grāmatu jāinformē reģionālie vai valsts līmeņa konkursa organizatori. Pēc tam izvēlēto grāmatu var mainīt tikai retos izņēmumos un tas jāaskaņo ar organizatoriem.

Kā palīdzēt skolas čempionam sagatavoties reģionālajam konkursam?

- pārliecinieties, vai izvēlētais fragments ir pietiekoši interesants; vai fragmenta lasīšana kopā ar ievadu nepārsniedz 5 minūtes, kas ir ilgākais pieļaujama uzstāšanās laiks;
- rosiniet uzstāties vairākas reizes klases priekšā, lai saņemtu konstruktīvu kritiku;
- uzstāšanos ieteicams uzfilmēt un analizēt;

- dalieties ar lasīšanas padomiem, izsakiet savus iespaigus pozitīvā veidā un apspriediet tos!

Janvārī un februārī bibliotēkas darbinieks sazinās ar skolas lasīšanas čempionu, skolotāju un vecākiem. Kopā tiek organizētas turpmākās konkursa kārtas.

Informācija turpmākajām konkursa kārtām:

1. Laikus jāinformē, cik daudzi atbalstītāji plāno piedalīties pusfinālā un tam sekojošajās konkursa kārtās. Ieteicams noskaidrot, cik klasesbiedri, radnieki un draugi vēlas pievienoties kā līdzjutēji, lai atbalstītu savu lasīšanas čempionu. Gadījumā, ja līdzbraucēju skaits ir lielāks par iespējamo, vajadzētu ierobežot ielūgto viesu skaitu vai rīkot izlozi. Jebkurā gadījumā ar skolēniem jāpārrunā, ka jāuzmundrina visi dalībnieki, ne tikai savas klases pārstāvis.
2. Ļoti vēlams, lai skolas čempionu pavada viņa skolotājs, piedāvājot nepieciešamo atbalstu.
3. Iespēju robežās fināla organizētāji centīsies nodrošināt transportu reģionālajam uzvarētājam un viņa līdzjutējiem uz Nacionālā fināla pasākumu.
4. Līdzjutēji tiek aicināti sagatavot plakātus, jo skolēnus saliedē kopīga saukļa izgudrošana un kopīga mācīšanās.
5. Pēc pusfināla būs daudzi, kurus interesēs sacensības norise. Ziņojums vai fotoreportāža skolas mājas lapā, *Facebook* vai citos sociālajos tīklos ir ļoti piemērots veids informācijas izplatīšanai. Arī videoklips skolas mājas lapā un dalīšanās ar informāciju sociālajos tīklos vairo pozitīvu interesi par konkursu.

Uzmanību!

Ne reģionālajā, ne valsts finālā nevajadzētu izmantot adaptētos tekstus vai vienkāršotus visiem zināmu grāmatu pārstāstus. Reģionālā fināla uzvarētājam piešķir diplomu. Konkursa noslēgums ir svētki ar muzikālu priekšnesumu bibliotēkā, kultūras namā, teātrī vai koncertzālē.

3.solis: Nacionālais fināls

NOTIEK MAIJA BEIGĀS

Valsts finālā maijā sacensības turpinās viens kandidāts no katra reģiona. Šajā konkursā katrs reģionālais uzvarētājs lasīs fragmentu no izvēlētās grāmatas un fragmentu no citas, iepriekš nezināmas grāmatas, kas viņam tiks iedota fināla norises rītā. Valsts fināls būs krāšņi svētki, uz kuriem tiks ielūgta visa lasīšanas čempiona klase. Starp lasīšanas sesijām uzstāsies populārs mākslinieks vai mūziķu grupa. Fināls piesaistīs lielu mediju uzmanību. Valsts Lasīšanas čempions saņems oficiālu trofeju (kausu) skolai, kas nākošajā gadā ceļos tālāk. Viņš saņems arī individuālu balvu un dāvanu kartes, ko varēs izmantot, lai iegādātos grāmatas. Valsts čempions uz gadu tiks iecelts par Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu direktoru – iedvesmotāju.

"Skaļās lasīšanas sacensības laikā bērni dzirdēs daudz brīnišķīgus fragmentus no grāmatām, ko izvēlējušies viņu vienaudži. Izvēli noteiks visdažādākie iemesli: viņi lasīs smieklīgus, aizraujošus vai vienkārši jokainus stāstus. Tas veicinās grāmatu lasīšanu un publiskās vai skolas bibliotēkas apmeklējumu."

SVARĪGA INFORMĀCIJA DALĪBNIEKIEM UN TIESNEŠIEM

Kas ir piemērota grāmata, kas ir atļauts un kas nav?

- Būtiski, lai bērns būtu sajūsmā par izvēlēto grāmatu, tad viņš spēs ieinteresēt arī klausītājus.
- Vajadzētu izvēlēties vecumam atbilstošu grāmatu, kas adresēta 11 – 12 gadus veciem lasītājiem.
- Reģionālajā un valsts finālā nav atļauts izmantot adaptētos tekstus vai vienkāršotus visiem zināmus grāmatu pārstāstus. **Nav atļauts** arī lasīt:
 - pašu sacerētus tekstus, grāmatas;
 - bilžu grāmatas;
 - žurnālus;
 - dzeju;
 - mācību grāmatas.
- Grāmatas, kas rakstītas dialektā, ir atļauts izvēlēties skolas līmeņa konkursam, bet ne reģionālajam un valsts finālam.
- Dalībniekam, izvēlēloties teksta fragmentu, ir atļauts izlaist atsevišķas daļas, ja tas neiespaido teksta kvalitāti, sarežģītus vārdus nedrīkst aizstāt ar vienkāršojumiem.
- Pēc tam, kad par grāmatas izvēli ir informēti reģionālā un valsts līmeņa konkursa organizatori, to vairs nav iespējams mainīt.
- Dalībnieki piemērotas grāmatas var meklēt mājās, skolā, bibliotēkā, grāmatnīcā.

Kādam jābūt izvēlētajam teksta fragmentam?

- Teksta fragmentu drīkst neizlasīt līdz beigām vai sižeta atrisinājumam, tādējādi papildus tiks rosināta auditorijas interese.
- Nav ieteicams izvēlēties teksta fragmentu, kurā aprakstīti daudzi tēli un notikumi. Ar šādu informāciju pārblīvēts sižets ir grūti uztverams tad, ja auditorijai nav priekšzināšanas par izvēlēto grāmatu.

Kāds ir uzstāšanās ilgums?

Uzstāšanās sastāv no īsa ievada un fragmenta lasīšanas. Kopējais ilgums nedrīkst pārsniegt 5 minūtes. Minimālais uzstāšanās laiks ir 3 minūtes. Noteikumu par uzstāšanās ilgumu neievērošana var būt par iemeslu dalībnieka nepārceļšanai uz nākamo sacensību kārtu.

Sagatavošanās posmā dalībnieki laika kontroles nolūkam var izmantot hronometru, tomēr gatavošanās notiek nepiespiestā atmosfērā.

Vai dalībniekam kaut kas ir jāpasaka pirms fragmenta lasīšanas (ievads)?

- Jā, ir obligāti jāmin grāmatas nosaukums, autors un, ja grāmatā būtiska loma ir ilustrācijām, tad - arī ilustrators. Lai fragments lasītājiem būtu saprotams, ļoti īsi jāpastāsta, kas ir noticis līdz vietai, no kuras dalībnieks sāk lasīt. Šo informāciju ir atļauts nolasīt no lapas.
- Vēl jāpastāsta, kāpēc dalībnieks ir izvēlējis tieši šo grāmatu, jāpasaka savs vārds, pārstāvētā skola un vieta Latvijā.

Ko galvenokārt vērtē tiesneši? Vērtēšanas kritēriji

- Skaidra un brīva runa.
- Spēja ar stāstu aizraut auditoriju.
- Atbilstošs uzsvāru lietojums.
- Prasme veidot kontaktu ar auditoriju, paskatīšanās uz klausītājiem laiku pa laikam.
- Prasme izmantot savu balsi. Labs lasītājs pieturas pie savas dabiskās balss un tās lietojuma, nepārspīlē. Lai dažādotu balsi, panāktu vajadzīgo noskaņu un emocijas, var, piemēram, nedaudz mainīt tempu, lasīt mazliet skaļāk vai maigākā tonī. Balss pārveidošana nav aizliegta, tomēr tās ir lamatas vairumam bērnu.
- Netaisīt lielus, teatrālus žestus, nekliegt.
- Gadījumā, ja dalībnieks paklūp, tas nav iemesls satraukumam. Tas netiks vērtēts negatīvi.

"Arī mazāk aktīvi lasītāji būs sajūsmināti un gatavi piedalīties konkursā. Arī bērni ar disleksiju var sacensties, tomēr viņiem ir nepieciešama rūpīgāka sagatavošanās."

Ko tiesneši meklē?

Skaļās lasīšanas sacensību vērtēšana tiesnešiem ir patīkams, bet sarežģīts uzdevums. Ir svarīgi, lai visi tiesneši izvērtē bērnu sniegumu pēc vienotiem kritērijiem. Visās konkursa kārtās tiesnešiem ir jāizmanto vērtēšanas veidlapa, kas pievienota dokumenta beigās.

PADOMS TIESNEŠIEM:

Pirms sāket vērtēt, kādu brīdi paklausieties un pavērojiet uzstāšanos! Dažkārt lasītāji sākumā vienkārši ir uztraukušies.

UZMANĪBU!

Vērtēšanu klātienē nav atļauts aizstāt ar attālinātu balsojumu. To, kā lasītājs uzrunā auditoriju, var novērtēt tikai tiesneši, kuri vēro priekšnesumu klātienē.

Balss

Daudziem bērniem balss dažādošana un pārveidošana ir liels izaicinājums. Viņi mēdz pārspīlēt un neturpina lasīt savā dabiskajā balsī. Tas ir iemesls, kāpēc runāšana pārvērstā balsī netiek ieteikta, ja vien bērns nav lietpratējs šajā jomā.

Kas ir tiesneši?

Bērniem ir tiesības saņemt profesionālu vērtējumu. Vēlams, lai vismaz viens no tiesnešiem ir pieredzējis. Ieteicams, lai tiesnešu kopskaits veido nepāra skaitli.

Tiesnešu darba metodika

- Tiesnešiem ir jāiepazīstas un iepriekš jāizlasa šie noteikumi un konkursa metodika.
- Pirms sacensību sākuma tiesneši nesteidzīgā atmosfērā apspriež un saskaņā ar vērtēšanas veidlapu izrunā vērtēšanas kritērijus.
- Vecākais/galvenais tiesnesis izskaidro, kā dalībnieki tiks vērtēti:
 - kā tiek skaitīti punkti;
 - vai dalībnieki, kuri saņēmuši negatīvu vērtējumu, tiek atskaitīti vispirms;
 - vai visi izvēlas 1., 2. un 3. vietu un pēc tam notiek šo dalībnieku apspriešana;
 - attiecībā uz tiesnešu darbu, jāvienojas, kurā brīdī kas tieši tiek darīts, jo ir iespējami dažādi varianti. Vienmēr īsā laikā ir jāpaspēj daudz izdarīt!
- Galvenais tiesnesis informē, ka par visiem dalībniekiem (vai tikai pirmo trīs vietu ieguvējiem katra vērtējumā) nepieciešams uzrakstīt īsu, pozitīvu komentāru. Rakstītais tālāk var tikt uzmantots apbalvošanas ceremonijas laikā. Tiesnešiem nevajadzētu izteikt negatīvas piezīmes pat tad, ja tās tiek pasniegtas kā padomi.
- Tiesneši vienojas par katra uzdevumiem apbalvošanas ceremonijas laikā.

VĒRTĒŠANAS VEIDLAPA TIESNEŠIEM

Lasītāja vārds

Grāmatas nosaukums

Autors.....

6 = viduvēji 7 = gandrīz 8 = labi 9 = teicami 10 = izcili
labi

	PUNKTI	KOMENTĀRI
1. Uzsvars tiek lietots īstajās vietās		
2. Dalībnieks lasa piemērotā tempā (ne par ātru, ne par lēnu)		
3. Lasīšanas temps mainās, kad tas ir nepieciešams		
4. Balss ir atbilstoša sižetam		
5. Klausītājiem tiek nodotas emocijas		
6. Dalībnieks ik pa laikam paskatās uz auditoriju		
7. Stāsts aizrauj auditoriju		
8. Priekšnesums ir saprotams		
9. Fragmenta izvēle : ir pievērsta uzmanība oriģinalitātei, pabeigtībai (nobeigums var būt arī atvērts, lai rosinātu klausītāju interesi)		
Kopējais punktu skaits:		

Dalībniekam ir iespējas uzvarēt:

nē varbūt [__] vieta (1., 2., 3.)

.....

.....

.....

.....